

URTX

L'ORGANITZACIÓ DE LA JUNTA CORREGIMENTAL
DE CERVERA (1808-1814)

Anna Llansó Solà

L'ORGANITZACIÓ DE LA JUNTA CORREGIMENTAL DE CERVERA (1808-1814)

Abstract

La Guerra de la Independencia o Guerra del Francés fue un acontecimiento trascendental en la historia de España, ya que evidenció la crisis del sistema de Antiguo Régimen. El movimiento juntero, producto de la presión popular, invirtió el mecanismo político: desde las juntas locales y corregimentales se fomentaron las juntas provinciales, y éstas, a su vez, erigieron una Junta Central para llenar el vacío de un poder central español. Este estudio analiza el funcionamiento de la Junta Corregimental de Cervera con el fin de apreciar su estructura organizativa y aportar una visión de las principales novedades y problemáticas de este gobierno de urgencia.

The Peninsular War was a momentous event in the history of Spain, as it showed the crisis of the system of Ancient Regime. The juntero movement, which grew from popular pressure, inverted the political mechanism: the local and corregimental Juntas promoted provincial Juntas, which in turn, at the same time, they erected a Central Junta to fill the vacuum of Spanish central power. This study analyzes the operation of the Junta Corregimental of Cervera to define its organisational structure and contribute a view of the main aspects and problems of this emergency government.

Paraules clau

Corregiment, junta corregimental, Cervera, marca, junta local, estructura política.

1. Introducció¹

1.1 Marc general de l'època

A la mort de Carles III, l'empitjorament de l'economia i el desordre de l'administració pública van evidenciar els límits del reformisme il·lustrat, gràcies al qual el sistema d'Antic Règim encara se sustentava. En matèria econòmica, com apunta Fontana, «els governants "il·lustrats" castellans estaven obsesionats per un model de creixement de base agrària, que fracassaria rotundament, i no entenien el que passava a Catalunya [...] o eren francament hostils [...] a aquest model de creixement industrial "a l'anglesa" que més aviat intentaven d'obstaculitzar».² Això significa que l'ascens de la producció agrícola espanyola no va ser fruit d'una agricultura intensiva, sinó que va produir-se gràcies al conreu de terres marginals, és a dir, amb una agricultura extensiva, i, per tant, per mantenir les mateixes taxes empitjorava l'explotació camperola. Cal dir que la creixent pressió fiscal sobre les capes més empobrides de la població va provocar durant la segona meitat del segle XVIII moltes revoltes populars.

Tot i la pèssima política agrària, la situació més catastròfica, segons Moliner i Prada, era la de la Hisenda estatal, a causa de l'increment de les despeses ocasionades per les contínues guerres contra Anglaterra, les quals van conduir al col·lapse econòmic, comercial i financer de la pròpia monarquia.

Les despeses que no es podien pagar amb els ingressos ordinaris es van cobrir amb crèdits i amb l'emissió de títols de deute públic. La despesa pública es va anar incrementant i, en conseqüència, es van multiplicar les emissions de deute públic de manera descontrolada, fins al punt que aquest es va devaluar i es va haver de recórrer a mesures extraordinàries, com una primera desamortització dels béns eclesiàstics.

Pel que fa a les debilitats de l'absolutisme en matèria militar, cal fer esment que Espanya no tenia èxits militars recents i que simplement es dedicava a conservar el llegat colonial. Tal i com diu Francisco Andújar,³ la venalitat dels càrrecs militars, ja fos pública o privada, era una de les principals flaqueses de l'exèrcit de l'Espanya borbònica, ja que els seus jerarques sovint tenien un *cur-sus honorum* irregular i, per tant, esdevenien persones poc capacitades per al càrrec que ocupaven. Durant l'última dècada del segle XVIII, el nou monarca espanyol, Carles IV, es va trobar en un moment històric de canvi convuls, ja que, a part de les evidències d'esgotament del règim absolutista, havia aparegut una alternativa a l'Antic Règim arran de la Revolució Francesa. Carles IV, per por a l'expansió de les idees revolucionàries provinents de França, va fer congelar totes les reformes iniciades durant el regnat del seu pare i va apartar dels òrgans de govern tots els ministres il·lustrats, col·locant-hi en lloc seu a Manuel Godoy, nomenat primer ministre. El protagonisme de les classes po-

¹ Aquest article s'enmarca en la recerca duta a terme pel Grup d'Estudi de les Institucions i de la Societat a la Catalunya Moderna (segles XVI-XIX), Grup de Recerca Consolidat, 2009, SGR 00318.

² J. FONTANA (1991), *Història de Catalunya. La fi de l'Antic Règim i la Industrialització (1787-1868)*, Barcelona, Ed. 62, p. 137.

³ Per saber-ne més, veure: F. ANDÚJAR (2004), *El sonido del dinero. Monarquía, ejército y venalidad en la España del siglo XVIII*, Madrid, Marcial Pons.

pulars en la Revolució Francesa, el caràcter radical de moltes de les seves reformes i la mort a la guillotina de Lluís XVI van portar el monarca a tancar les fronteres amb el país veí i, finalment, el 1793, a declarar la guerra a França.

La Guerra Gran o Guerra contra la Convenció va afectar fonamentalment Catalunya i el País Basc, en situar-se a la zona fronterera entre França i Espanya, i fou plantejada com una lluita contra l'ocupació i la revolució. Tot i un primer episodi de victòries, a partir de mitjan 1794 les vacil·lacions i la incapacitat de l'exèrcit regular espanyol van traduir-se en un avenç sobre Catalunya de les tropes franceses. Essent impossible la victòria, les negociacions de pau entre la República Francesa i la monarquia de Carles IV van dur a la Pau de Basilea el juliol de 1795. Aquest conflicte bèl·lic, a part de les greus conseqüències econòmiques i demogràfiques, va evidenciar la crisi del model absolutista i la seva incapacitat per defensar el territori i la població. L'endeutament cada cop major en els anys posteriors a la guerra, com ha assenyalat reiteradament Josep Fontana, portava a la fallida definitiva de la mateixa monarquia.

1.2. El camí cap a la dominació napoleònica

Des de l'ascens al poder de Napoleó Bonaparte, la política espanyola, conduïda per Godoy, va vacil·lar entre el temor a França i l'intent de pactar-hi per tal d'evitar l'enfrontament amb el poderós exèrcit napoleònic en expansió triomfant per tot Europa. Un clar exemple és el Tractat de Sant Ildefons de 1796, el qual convertia Espanya en aliada de França contra Anglaterra. El cas més important de subordinació, però, va ser el Tractat de Fontainebleau de 1807, pel qual Napoleó obtenia el consentiment del govern espanyol a què els exèrcits napoleònics travessessin l'Estat en la seva campanya comuna per atacar Portugal.

Cal entendre l'acció d'obrir les portes a un exèrcit foraster per part de Carles IV com un intent desesperat de la monarquia espanyola per apaivagar les crítiques a la gestió borbònica amb l'annexió d'un territori que antigament havia format part de la Corona. Res millor que una gran victòria, a semblança de les grans conquestes del passat, per fer oblidar la crisi i mala gestió dels últims temps. El que es preveia, però, com una victòria militar d'èxit assegurat gràcies a l'ajuda napoleònica es va girar en contra; l'arribada de tropes franceses a Espanya i l'evidència que per Napoleó la invasió de

Portugal anava íntimament lligada al domini complet de la Península Ibèrica van costar el tron als Borbons espanyols i van portar el país a una cruenta guerra.

La creixent presència de tropes franceses en territori espanyol, que ja de per si incomodava la població amb l'encara fresc record de la Guerra Gran (1793-1795), va causar un cert alarmisme entre la societat. L'exèrcit napoleònic, en lloc de continuar transitant cap a Portugal, va anar ocupant sense cap queixa de les autoritats reials importants places fortificades espanyoles, com eren Figueres, Barcelona, Sant Sebastià, Pamplona o Burgos.

Aquesta ocupació cada cop més evident va alarmar Godoy, el qual, per precaució, va aconsellar la família reial de traslladar-se a Aranjuez per tal que, en cas de necessitat, anessin cap a Sevilla i des d'allà, seguint els passos de la cort portuguesa, s'embarquessin cap a Amèrica. El 17 de març de 1808, en expandir-se el rumor de la *fugida* del rei, una multitud popular, dirigida per membres del partit del Príncep d'Astúries (Ferran) i nobles propers a aquest, es va aglutinar davant del Palau Reial i va assaltar el palau de Godoy. Aquest esdeveniment és conegut com el Motí d'Aranjuez i va provocar la caiguda del primer ministre i l'abdicació de Carles IV a favor del seu fill Ferran.

Les tropes franceses de Murat van arribar a Madrid el 23 de març i van ser rebudes per Ferran VII com uns aliats, confiant que Napoleó compliria el Tractat de Fontainebleau. Tot i que les tropes franceses venien a donar suport a Ferran, Murat es va negar a reconèixer el nou sobirà fins que no tingués l'aprovació de l'emperador i va aprofitar el trasbals del motí per incitar Carles IV a protestar davant Napoleó per la forçada abdicació de la qual havia estat víctima.

D'altra banda, Ferran VII necessitava el suport de Napoleó per reafirmar internacionalment la seva potestat com a nou monarca espanyol i per calmar l'agitació popular que vivia el país. Arran d'aquests últims esdeveniments, Napoleó va tenir la certesa que a Espanya existia un clar buit polític, ja que tant Ferran VII com Carles IV acudien a ell per demanar ajuda en llurs respectives previsions. Savary, el general enviat per Napoleó per intervenir en la pugna familiar dels Borbons, va convèncer als monarques espanyols en conflicte que se sotmetessin a l'arbitratge de l'emperador, el qual els havia convocat a la ciutat francesa de Baiona. Ferran VII, pensant que deixaria per poc

temps la capital, va traspasar el poder a una Junta de Govern formada per ministres i personalitats contràries a Godoy, la qual havia d'actuar en nom del monarca durant la seva breu absència.

A Baiona, després d'alguns episodis de pressió, Carles IV va aconseguir l'abdicació del seu fill Ferran VII en ell, tot i que uns dies abans ja havia firmat amb Napoleó un tractat de renúncia de la corona espanyola. Carles IV, doncs, va cedir Espanya i les seves colònies a Napoleó i va afegir-hi les renúncies a la successió dels altres membres de la casa reial, els quals es trobaven gairebé tots reunits a Baiona.

Durant els últims dies d'abril i els primers de maig, les ciutats espanyoles van viure un creixement de la tensió tant per la presència francesa com pels rumors de la restauració de Carles IV. Quan els últims membres de la família reial abandonaven el palau el 2 de maig, la població de Madrid es va mobilitzar pel rumor de la partida, desencadenant un episodi de violència antifrancesa que va ser represaliada amb contundència per Murat.⁴

Napoleó no pretenia una invasió permanent d'Espanya ni tampoc la seva annexió a França. És per això que va decidir col·locar en el tron de la monarquia hispànica algú proper, a mode d'estat satèl·lit. L'emperador, recorrent a la ja utilitzada estratègia del parentiu familiar, proposà com a candidat a la corona espanyola el seu germà gran Josep Bonaparte. Napoleó va accedir a permetre una Assemblea a Baiona amb la finalitat que els assistents, homes il·lustrats i oberts a les noves idees reformadores, estiguessin al corrent de la transmissió de la corona i acceptessin el canvi dinàstic. L'emperador esperava per aquesta via guanyar-se homes de confiança que donessin suport a la seva política dins el govern espanyol. Els seus partidaris, una minoria a nivell general, no van poder impedir l'oposició del moviment popular.

2. La Guerra del Francès. La Junta Superior de Catalunya

En començar el conflicte armat, la resistència a la dominació napoleònica es va pro-

duir de manera espontània. Davant l'absència d'un poder central espanyol que organitzés la defensa nacional, es van produir arreu aixecaments locals o corregimentals que creaven unes juntes territorials autònomes, les quals havien de dirigir els primers passos de la guerra fins que l'estat s'organitzés. Aquestes juntes es van crear a partir de la pressió popular i partien d'un àmbit estrictament local o corregimental que s'anava relacionant i coordinant formant així juntes d'àmbit provincial.

Anul·lada la maquinària de l'estat espanyol i davant la negativa de les autoritats tradicionals, esdevingudes col·laboracionistes del règim bonapartista, les forces locals, ja fossin de la vella o de la nova elit emergent, la burgesia,⁵ es van veure obligades a defensar el país i a organitzar les actuacions per tal de controlar el moviment agitat de la massa, impedit d'aquesta manera que d'un moviment de defensa nacional es pogués passar a una revolució social o a una temuda anarquia. Així, doncs, el buit de poder es va cobrir amb la creació de 18 juntes provincials que gaudien del suport i la participació de membres de les classes privilegiades i de la jerarquia eclesiàstica.

El fenomen de les juntes es manifesta amb una certa ambivalència. D'una banda, són institucions revolucionàries, ja que es proclamen sobiranes i basen la seva autoritat en la legitimitat popular; d'altra banda, es mostren contrarevolucionàries, ja que són un control de l'alçament popular contra l'Antic Règim. La funció principal de les juntes era defensar l'ordre social vigent, tot obligant a pagar les rendes, els drets senyoriais i els delmes eclesiàstics, i, sobretot, defensant la propietat.⁶

A Catalunya, la primera junta que es va instituir va ser la de Lleida, el 28 de maig de 1808, seguida de les corregimentals de Tortosa, Girona i Manresa. Era necessari coordinar esforços i evitar l'atomització de poder, per la qual cosa la Junta Corregimental de Manresa va proposar crear un organisme superior que les englobés totes. Finalment, la Junta de Lleida va convocar totes les que pogué, a fi de provar d'instaurar-ne una que representés

⁴ A partir d'aquest fet, la resistència a l'ocupació francesa es va estendre arreu de la Península, tot i que no serà fins a 1810 que els efectes de la guerra es facin sentir globalment sobre tot el territori i la seva població.

⁵ F. Sánchez Marco i M. Pérez Latre, citant Goubert, sintetitzen la burgesia de l'Antic Règim «*como una especie urbana, no noble, rica, ávida de poder*». F. SÁNCHEZ MARCO / M. PÉREZ LATRE (1996) «El mecenazgo historiográfico de la burguesía barcelonesa: las Memorias históricas de Capmany», dins L. M. ENCISO RECIO (coord.), *La burguesía española en la edad moderna*, Valladolid, Universidad de Valladolid.

⁶ A. MOLINER PRADA (ed.) (2007), *La Guerra de la Independencia en España (1808-1814)*, Alella, Nabla.

el conjunt de Catalunya. El 18 de juny, es creà a Lleida la Junta Superior d'Observació i Defensa de Catalunya per evitar que es generalitzés l'anarquia al Principat. La Junta Superior, doncs, era una institució d'emergència que havia de fer que el Principat, gairebé en solitari, fos capaç de coordinar mínimament l'esforç del país gràcies a la comunicació permanent amb totes les juntes locals i corregimentals, obtingués fons per a la defensa del territori i intentés racionalitzar les accions de l'exèrcit espanyol juntament amb les accions de les forces no regulars.

3. Les juntes corregimentals

Un corregiment era una demarcació administrativa del regne de Castella, a càrrec d'un corregidor i d'un tinent de corregidor. A l'Aragó, Catalunya i el País Valencià, van ser introduïts per Felip V a partir dels decrets de Nova Planta (1707-1716) en substitució de les juntes, vegueries i governacions, respectivament. La imposició de la nova organització va tenir algunes particularitats, com el caràcter de governació militar i la creació d'alcaldies majors en lloc de tinençes de corregidor.

A partir dels decrets de Nova Planta, es van substituir les quinze vegueries i vuit sotsvegueries catalanes per dotze corregiments i un districte. Cinc de les vegueries i quatre sotsvegueries van passar a ser alcaldies majors i es van crear les noves demarcacions de Mataró, segregada de Barcelona, i de Talarn, abans sotsvegueria. El Principat va quedar dividit en els següents corregiments: Barcelona, Mataró (amb l'alcaldia major de Granollers), Girona (amb l'alcaldia major de Besalú), Vic (amb l'alcaldia major de Camprodon), Puigcerdà, Talarn (abans sotsvegueria del Pallars), Lleida (amb les alcaldies majors de Balaguer i Tàrraga), Cervera (amb l'alcaldia major d'Agramunt), Manresa (amb l'alcaldia major de Berga), Vilafranca del Penedès (amb l'alcaldia major d'Igualada), Tarragona (amb l'alcaldia major de Montblanc) i Tortosa, més el districte de la Vall d'Aran.

A Catalunya i al País Valencià, es va militaritzar el càrrec de corregidor anomenant com a tals militars de guarnició. Aquesta figura, a les ordres del capità general, s'identificava amb la governació militar amb funcions de policia. Al Principat, van rebre, a més de les instruccions pròpies d'un corregidor, altres d'especials, com vetllar per la prohibició d'armes, depurar els desafectes al règim i introduir la llengua castellana. Quant als tinentes de corregidor, al Principat van prendre el nom d'alcaldes majors. A diferència dels corregidors, que eren militars forasters, els alcaldes majors eren lletrats del país amb funcions judicials i administratives. Generalment, es van establir alcaldies majors a les capitals de vegueries o sotsvegueries suprimides.⁷

A partir del mes d'abril de 1808, es va estendre pel Principat un fort malestar pels esdeveniments. Arran d'aquest sentiment, es van produir múltiples revoltes locals, dirigides majoritàriament contra cobradors d'impostos, usurers, rics i autoritats afrancesades. La passivitat de les autoritats locals i corregimentals davant els francesos, els quals donaven recomanacions pacifistes, va afavorir la creació d'un poder paral·lel per fer front a la invasió napoleònica.⁸ Les juntes corregimentals van substituir la figura única dels corregidors, encara que aquests en poguessin formar part, i van adoptar les mateixes funcions de govern del corregiment.⁹

També els antics ajuntaments van ser substituïts en la seva majoria per juntes locals revolucionàries. La terminologia emprada en aquests casos no canvià gaire. Tot i que la gran majoria dels ajuntaments van esdevenir juntes locals, aquest nom no es va generalitzar gaire i en la documentació molt sovint es fa al·lusió a les juntes amb el nom d'ajuntament. El que sí que trobem és que aquests ajuntaments organitzen juntes enteses com a comissions, com per exemple una junta de sanitat de l'ajuntament d'Anglesola.

La formació de les juntes no implicà necessàriament una substitució de l'antiga elit po-

⁷ Per saber-ne més, veure: Josep Maria TORRAS I RIBÉ (2003), *Los mecanismos del poder: los ayuntamientos catalanes del S. XVIII*, Barcelona, Crítica; Josep Maria TORRAS I RIBÉ (1983), *Els municipis catalans de l'Antic Règim, 1453-1808: procediments electorals, òrgans de poder i grups dominants*, Barcelona, Curial; o la tesi doctoral de Sebastià SOLÉ I COT (1982), *La Governació General del Principat de Catalunya sota el règim de la Nova Planta, 1716-1808: una aportació a l'estudi del procediment governatiu de les darreries de l'Antic Règim*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

⁸ Un clar exemple és el cas de l'ajuntament de Cervera, el qual es va negar a entregar les armes a la població tot i l'imminent perill de l'exèrcit francès. Aquest fet motivà la formació d'una junta local ceriverina.

⁹ Per saber-ne més, consultar la tesi d'Antoni MOLINER I PRADA (1981), *Estructura, funcionamiento y terminología de las Juntas Supremas Provinciales en la guerra contra Napoleón: los casos de Mallorca, Cataluña, Asturias y León*, Universitat Autònoma de Barcelona.

**Mapa dels
Corregiments de
Catalunya.**

Font: Institut Cartogràfic
de Catalunya.

Cartoteca digital
(http://cartotecadigital.icc.cat/cdm4/item_viewer.php?CISOROOT=/catalunya&CISOPTR=1519&CISOBO=X=1&REC=2)
Consultat el dia 6/2/2011)

lítica. Hi van haver ajuntaments sencers que van recolzar l'alçament juntista i que van mantenir tots els seus membres. La Junta Superior va prendre poques mesures per constituir nous ajuntaments, i les mesures preses en aquest sentit mai no van ser de caràcter general. És a dir, que es va acceptar cobrir les vacants de regidors i batlles d'alguns municipis amb persones tradicionalment fora de l'esfera del poder polític, i excepcionalment es van formar ajuntaments nous en ciutats importants, com és el cas de Cervera, Manresa i Vilafranca del Penedès el 1809. Les elits tradicionals en molts casos es van integrar dins les juntes, tot i que, com més avançava el conflicte, sobretot a partir de 1810, van aparèixer personatges pertanyents a una nova elit social i econòmica, com comerciants o professionals liberals,

que ocupaven cada cop més càrrecs de responsabilitat política.

La Junta Superior de Catalunya, que tenia la missió de conservar l'ordre en tot el territori català sota l'autoritat del capità general, basava la seva legitimitat en la representació corregimental. La relació entre ambdues esferes de poder, però, no sempre va ser fàcil. El paper de les juntes corregimentals, per tant, va ser decisiu en la resistència del Principat a la dominació francesa. Segons Moliner i Prada, «*las Juntas locales y corre-gimentales fueron el verdadero instrumento de la revolución, nacidas muchas ellas con el apoyo popular, suplieron el vacío de poder creado por la ineficacia de los Ayuntamientos y canalizaron y controlaron el proceso revolucionario*».¹⁰

¹⁰ Antoni MOLINER I PRADA (1984), «Las Juntas Corregimentales de Catalunya en la "Guerra del Francés"», *Hispania. Revista Española de Historia*, tom 44, núm. 158, Madrid, Instituto de Historia Jerónimo Zurita, p. 551.

4. La Junta Corregimental de Cervera

En el corregiment de Cervera, la primera junta a constituir-se va ser la Junta de Govern de la ciutat a principis de juny de 1808, fet que implicà que l'ajuntament ceriverí perdés protagonisme.¹¹ Malgrat els esforços de la Junta de Govern ceriverina, un important problema de base fou la manca de representativitat de les poblacions de l'extens corregiment.¹² Per corregir aquesta situació, es decidí crear la Junta Corregimental de Cervera. D'aquesta manera, a finals de juny de 1808 es va convocar a la capital del corregiment una junta general formada per comissionats de les principals viles del corregiment.

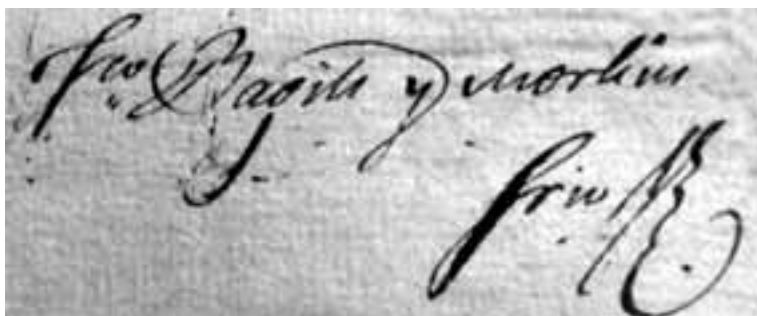
Aquesta nova junta, que ocupava les funcions del corregiment,¹³ estava formada pel governador de Cervera, el qual la presidia, dos comissionats de la Junta de Govern de Cervera, és a dir, de la junta local, un comissionat del bisbe i del capítol de Solsona, i un comissionat de cadascuna de les tretze principals poblacions de la demarcació. El corregiment de Cervera ocupava un territori molt extens i, per tal de cobrir administrativament tots els municipis,¹⁴ la Junta Corregimental es va servir d'una subdivisió territorial en petites marques. Cadascuna d'aquestes subdivisions tenia una vila principal, la qual

donava nom a la marca, que tenia un comissionat a la corregimental a Cervera. Aquestes poblacions eren la ciutat de Solsona i les viles de Cardona, Guissona, Ponts, Agramunt, Torà, Calaf, Santa Coloma de Queralt, Sanaüja, Sant Llorenç de Morunys, Oliana, Anglesola, Peramola i Copons.¹⁵

La composició de la Junta Corregimental de Cervera, així com les d'arreu del Principat, va anar variant al llarg de la guerra. En els sis anys de conflicte bèl·lic, podem apreciar, a grans trets, dos punts clars d'inflexió o canvi polític. El primer seria l'any 1810, moment en què la guerra esdevé un problema proper i les juntes esdevenen més revolucionàries, tot substituint part de les elits tradicionals per la nova classe social emergent econòmicament, els grans comerciants i els professionals liberals. L'altre gran moment de canvi no podia ser altre que el 1812, amb la promulgació de la Constitució de Cadis. El constitucionalisme gadità afectà tots els òrgans de govern, des de les províncies als ajuntaments més petits; tots van haver de jurar la Constitució, raó per la qual els partidaris de l'Antic Règim van minvar encara més la seva presència en les esferes del poder polític.

Tot i la varietat de membres que va tenir la corregimental ceriverina al llarg de la Guerra del Francès, hi ha personatges que van ser més rellevants que altres i que val la pena esmentar. Ja fos perquè van ser més temps en el càrrec, ja fos perquè es van implicar més en política, el cas és que hi ha una sèrie de noms que apareixen molt sovint en la documentació, quan altres, en canvi, tot i ser també membres de la junta, apareixen en comptades ocasions. Entre els noms més rellevants destaca Marià Ignasi de Sabater i Vilanova,¹⁶ marquès de Capmany.¹⁷ També cal esmentar Josep Cluet, canonge, Ramon Do-

Firma de
Francesc Bagils.
Font: Arxiu Comarcal
de la Segarra.

¹¹ El primer contingent de soldats és format a instància de la junta ceriverina i no pas per l'ajuntament, el qual tan sols acordà lliurar els diners necessaris per fer-ho possible.

¹² Josep Maria LLOBET PORTELLA (2008), «L'inici de la guerra del Francès al corregiment de Cervera (1808)», *Miscel·lània Cerverina. Història, economia i cultura a la Segarra*, núm. 18, Cervera, Centre Municipal de Cultura.

¹³ Un cop establerta la Junta Corregimental de Cervera, el primer que es va fer va ser acordar el nomenament d'una comissió militar amb l'objectiu d'assegurar la tranquil·litat pública. També es va formar una comissió de justícia.

¹⁴ Veure el llistat de tots els pobles del corregiment a l'Annex 1. Al costat, hi ha indicada una capitació de guerra de principis del conflicte (1808-1809), que ens permet veure quines són les principals poblacions, ja que són les que més recapten.

¹⁵ Tenint en compte que Cervera també formava una marca, en total el corregiment se subdividí en 15 marques.

¹⁶ Veure la seva biografia a l'Annex 2.

¹⁷ Avui dia encara es pot veure la que va ser la residència d'aquest personatge al carrer Major de Cervera. Actualment, és la Residència de la Sagrada Família. En l'estructura externa, té aparença de casa senyorial, i a l'angle nord-occidental de l'edifici (al capdavant del carreró del Portalet) es troba l'escut familiar amb data de 1680. Provisionalment, és l'alberg dels pelegrins del Camí de Sant Jaume. Font: http://www.festacatalunya.cat/articulos-mostra-1031-cat-carrer_major.htm.

mingo, Pere Dachs, Ignasi Combelles, Francesc Jolonch, Isidre Sostres, Ignasi Bargués, Josep Carbonell, Ramon Bagà, Josep Corominas, Antoni Mestres, Josep Estany i Francesc Bagils i Morlius, el qual va ser secretari de la junta bona part del conflicte.

És potser anecdòtic comentar que, així com la corregimental va mudar sovint de cares, també va canviar sovint de localització. La junta no sempre va residir en el mateix indret, sinó que, segons els moviments de l'exèrcit napoleònic, es traslladava cap a una zona o altra. Per la seva correspondència, podem saber que en la seva constitució es va instal·lar a la ciutat de Cervera, però al maig de 1810 es va traslladar a Solsona. El juny de 1810, però, la trobem al convent de Sant Ramon,¹⁸ i el febrer de 1811, a Santa Coloma de Queralt. El març de 1812, estava situada a Solsona de nou. Quan els exèrcits napoleònics ja es van anar retirant, tornà a Cervera fins al final del conflicte.¹⁹

4.1. Funcionament de les marques

Les capitals de les marques van exercir al llarg de tot l'episodi bèl·lic un important paper d'intermediaris entre els pobles i la Junta Corregimental. Quan hi havia, però, algun conflicte amb aquesta, les marques es dirigien directament a la Junta Superior de Catalunya per tal que intercedís en el tema.²⁰ La recaptació d'impostos, les lleves, els problemes amb l'exèrcit regular, les queixes i peticions, tot passava per les capitals de marca. Arran d'aquest fet, cadascuna d'elles tenia un administrador,²¹ però a part, per poder dur a terme les diligències concretes, la mateixa Junta Corregimental designava uns comissionats específics. Segurament, el fet de tenir vocals de les marques facilitava aquesta elecció.

La Junta Corregimental no va tenir una tasca fàcil a l'hora de trobar gent que acceptés les responsabilitats que delegava. En moltes ocasions, sobretot els primers anys del conflicte (1808-1810), els comissionats acostumaven a ser les autoritats tradicionals, és a dir, capellans i principals propietaris.

Façana de la casa del Marquès de Capmany
al carrer Major de Cervera.
Foto: Anna Llansó.

Escut de la casa del Marquès de Capmany.
Foto: Anna Llansó.

¹⁸ Aquest moviment intens de 1810 es deu per la important campanya militar napoleònica a la zona de la Segarra i l'Urgell.

¹⁹ Aquesta cronologia està basada en la correspondència del corregiment emmagatzemada a l'Arxiu Històric Comarcal de la Segarra. Es tracta d'una mostra parcial, per la qual cosa hi poden mancar alguns destins.

²⁰ Amb el Reglament sobre Juntes de 1809, pel qual es dictava l'abolició de totes les juntes subalternes, a excepció de les corregimentals, la junta local de Solsona va desencadenar un conflicte fent apologia de la seva important actuació en el govern del territori. La polèmica entre la junta cerverina i la de Solsona va derivar finalment en atacs personals, fins que la Superior de Catalunya va intervenir per exigir moderació i posar fi a la pugna.

²¹ Veure el llistat d'administradors de les marques del corregiment de Cervera a l'Annex 3.

A black and white photograph of a handwritten signature in cursive script. The signature reads 'El Marquès de Capmany' and is followed by a large, stylized flourish or seal.

Firma del Marquès de Capmany.

Font: Arxiu Comarcal de la Segarra.

ris de les viles.²² A mesura que avançava el conflicte, sobretot a partir de 1810, cada cop costava més trobar persones disposades a acceptar els càrrecs que la Junta Corregimental oferia. Potser per les dificultats del càrrec, potser per por a les possibles represàlies dels francesos, potser per la important migració cap a les muntanyes de les famílies benestants tot fugint del pla i del pas dels exèrcits, el cas és que la Junta Corregimental de Cervera no va tenir una tasca fàcil a l'hora de governar el territori. Fer complir la llei, recaptar els impostos ordinaris i extraordinaris, aportar els homes de les lleves, fer front a les demandes i als abusos dels soldats regulars, del sometent i dels miquelets, etc., no era possible de gestionar si no es tenia una xarxa de persones arreu del territori que acostessin l'autoritat corregimental a tots els nivells.

Un exemple d'aquesta impossibilitat de la junta i de les marques per mantenir l'ordre i complir les disposicions preses es pot observar a partir de les múltiples cartes que s'enviaven entre les juntes. Aquests escrits estan plens de protestes, lamentacions i excuses per la impossibilitat de dur a terme els mandats. Aquest seria el cas dels comissionats d'Anglesola,²³ els quals van escriure excusant-se per no poder complir les disposicions, en aquest cas concret la recaptació del vintè, no per manca d'honor i patriotisme, sinó perquè les circumstàncies havien desbordat qualsevol intent de restablir l'ordre i l'autoritat de la junta. Tot i les peticions de la marca d'Anglesola, la comissió denegà les súpliques anglesolenques de no recaptar l'impost per tal de no crear un precedent al qual es poguessin acollir la resta de poblacions.

Al llarg del conflicte, la Junta Central va anar reglamentant les competències de les juntes subalternes. El 1809, va estipular un regla-

ment per a les Juntes Provincials que anul·lava el nivell intermediari de les marques. Tot i aquest decret d'abolició, el paper dels caps de marca va continuar essent determinant per a la comarca immediata dels caps de marca.

4.2. Juntes locals o ajuntaments

Malgrat la importància administrativa de les ciutats i viles principals, no hem d'oblidar les juntes locals o ajuntaments. Aquests organismes de poder eren l'esglaó més baix de l'estructura piramidal del poder polític. Al cap i a la fi, eren aquests els encarregats de fer complir a l'últim reducte, és a dir, a la població, les diferents ordres de la Junta Central, de la Junta Superior de Catalunya, de les juntes corregimentals i dels caps de marca.

L'estructura dels governs municipals no va variar gaire del sistema borbònic vigent des de la Nova Planta. Per entrar en matèria, doncs, cal saber que el govern municipal tenia les figures del batlle, regidors i síndic personer. El batlle era un administrador al servei d'un senyor territorial, en nom del qual exercia una jurisdicció reial o baronial i la representació dels drets de caràcter econòmic. Les seves funcions eren de caràcter executiu i en l'ordre judicial entenia en causes criminals i en afers civils de poca importància, assistit d'un assessor, que generalment era el jutge ordinari. Als territoris de règim baronial, cada terme de castell tenia el seu batlle, que ben sovint feia també d'alcaid, de vegades únic en tot el terme; a les parròquies importants, solia haver-hi batlle propi. Els regidors formaven l'ajuntament i eren presidits obligatòriament per un corregidor o, en absència d'aquest, havien de reunir-se sota la presidència del seu tinent o alcalde major o, en darrera instància, del més antic dels regidors, el regidor degà. Eren elegits per les autoritats filipistes o, en els llocs de jurisdicció senyorial, almenys controlats per elles. El síndic personer era un funcionari municipal que exercia de procurador dels interessos dels veïns i era escollit per sufragi directe.

Amb la implantació de les juntes revolucionàries, on més es va notar el canvi va ser a les ciutats, ja que en els pobles petits no s'observen canvis rellevants. Les principals

²² Veure els llistats de comissionats per les marques del corregiment de Cervera per a la recollida dels donatius a l'Annex 4. Tal i com es pot observar, entre els comissionats sempre hi ha com a mínim un religiós a cada marca.

²³ Veure la carta d'Anglesola dirigida a la Junta Corregimental de Cervera a l'Annex 5.

variacions van ser la composició social i, en alguns casos, el procés d'elecció, ja que, com es pot veure en l'exemple de Cervera, els càrrecs municipals es van mantenir, així com també el nombre de persones: per ordre del Reial Acord, l'ajuntament cerverí es composà de vuit regidors, dos diputats, síndic procurador general i síndic personer.²⁴ D'aquesta manera, l'ajuntament cerverí quedà constituït pel marquès de Capmany, Faust de Massot, Antoni de Dal-mases, Ramon de Requesens, Manel Pedrolo, Francesc Llobet, Rafael Montaner i Marià Salat en condició de regidors, Ramon Janer com a síndic procurador, Domènec Agulló com a síndic personer i Josep Antoni Fasson i Joan Oller com a diputats. El 31 de març de 1814, però, en una carta dirigida a Ferran VII, de retorn a la Cort espanyola, va firmar en ple municipal un ajuntament cerverí més reduït i amb personatges diferents al de 1812: Francesc Cerveró, Francesc Janer, Joan Oller i Torner, Antoni Boldú, Pere Rovira, Francesc Granell (síndic) i Francesc Bagils i Morlius (secretari). Aquest canvi relativament habitual del personal de les juntes no ens ha de fer pensar que hi havia un relleu pel qual participava més població en política. Tot i que alguns noms són desconeguts, altres, com Cerveró o Boldú, ja havien participat en altres juntes de la demarcació.

Les juntes dels pobles, tot i no canviar d'estructura al llarg del conflicte, ja que sempre van mantenir la figura del batlle, dos regidors i un síndic personer, tampoc no van restar del tot inalterables al moviment de gent. La vila d'Hostafrancs, per posar un exemple de poble petit, el 24 d'abril de 1809²⁵ tenia un ajuntament format per Ramon Timoneda, batlle, Bernat Rialp i Manel Bonet com a regidors i Bartomeu Seve com a síndic. En canvi, el 1813²⁶ trobem Ramon Niubó com a alcalde constitucional, Bernat Rialp, que es manté de regidor, Ramon Puig, regidor, i Bartomeu Tarragó com a síndic procurador. Cadascun d'ells eren de famílies fortes del poble, pagesos benestants,²⁷ els quals s'anaven alternant en els càrrecs del consistori periòdicament. La comparativa de

Cervera amb una localitat més petita, Hostafrancs, ens permet corroborar que, com més petits eren els governs, és a dir, com més limitat era el seu radi d'acció i competències, menys l'afectaren els grans canvis socials i polítics del moment. A part, cal tenir en compte que la nova classe política, la burgesia, no vivia en pobles petits, sinó que normalment residia a les ciutats i viles grans. El que va afectar als pobles petits amb la Guerra del Francès, doncs, no va ser un canvi social, cosa que sí que trobem a les ciutats, sinó que l'aspecte més revolucionari és el pas cap a una sobirania política. Fixem-nos que apareix la figura de l'alcalde constitucional en lloc del batlle senyorial.

**Creu de terme
i l'església
d'Hostafrancs.**
Foto: Anna Llansó.

²⁴ Ordre tramesa per la Junta Corregimental amb data 12 d'abril de 1812. Arxiu Històric Comarcal de la Segarra, Corregiment de Cervera, *Cartes, veredes, bans i comunicats, 1812-1813*, Top. 4

²⁵ Dades extretes d'una relació d'allistament d'Hostafrancs. Arxiu Històric Comarcal de la Segarra, Corregiment de Cervera, *Serveis militars, lleves, béns subjectes a la requisita militar, 1772-1837*, Top. 23.

²⁶ Dades extretes d'un document notarial pel nomenament d'un mestre a la vila. Arxiu Històric Comarcal de la Segarra, Fons Notarial, Guissona, Ramon Mitats, acta del 28 de febrer de 1813. El fet que la junta es preocupi d'afers com la contractació d'un mestre ens indica que l'episodi més difícil de la guerra ja havia quedat enrere.

²⁷ Un detall que confirma la condició de família benestant és que la majoria dels seus membres es feien enterrar dins l'església.

Annex 1

Llistat de pobles del corregiment de Cervera i una capitació de principis de la guerra. Font: Arxiu Històric Comarcal de la Segarra, Corregiment de Cervera, Guerra de la Independència, Top. 1, Codi unitat instal·lació 4.

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Agramunt i terme de Montada	5	12	7
Aguda de Torà, l'		7	6
Aguilar i Barella		5	3
Agulló		10	6
Albarelló		4	6
Albió		7	6
Alentorn		15	9
Alfar		5	3
Almenara Baixa			9
Almenara Alta			9
Altarriba		3	
Altés		7	6
Amorós		2	3
Anglesola	5	18	7
Aranyó, l'		4	6
Argensola		15	
Artesa de Segre	1	4	10
Astor, l'		5	3
Aladrell, l'		1	6
Alinyà	1	3	3
Baronia de Rialb	2	6	7
Baronia de La Vansa		18	9
Bellfort		4	6
Bellmunt		5	3
Bellveí		14	3
Biosca	2	12	7
Briançó		7	14
Besora		14	3
Brics		2	3
Cabanabona		9	
Cabestany		3	9
Calaf	7	10	1
Calonge i Anfesta	1	2	7
Canós, el		15	
Carbasí		5	3
Cardosa, la		6	
Carreu			9
Castellnou i Basella		6	9
Castellnou del Gos		2	3
Castellnou de les Oluges		12	9
Castellnou i Santa Maria del Camí		3	9
Castellfollit de Llobregós	2	5	1
Castell de Meià		1	6
Castell de Santa Maria		4	6

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Casa de Biure			9
Castellblanc		1	6
Castellnou de Montfalcó		7	6
Coromines i Puigfarnet		6	9
Coscó		12	
Cellers		9	
Cervera	16	17	7
Civit		7	6
Ciuró i Pampa		12	
Clariana i la Goda		13	6
Clau de Miralles		1	6
Colldeprat		9	
Collfred		6	
Comabella		5	3
Concabella		15	
Conill, Dufort, Aleny i Sant Passalàs	1	8	7
Copons	2	5	1
Curullada, la, Tordera i Torre de Saportella		12	2
Cardona	11	2	10
Camps		5	3
Capolat	1	8	7
Castelltallat	1	1	1
Cint		9	
Clariana		9	9
Coaner	1	4	1
Correà		12	9
Castelló i Busa	1	1	1
Corriu, la		15	
Coma, la, i Pedra, la	3	4	3
Canalda		9	9
Castellar		7	6
Castellvell	1	1	1
Clarà		7	6
Cambrils		6	
Donzell d'Agramunt, la	1	2	7
Donzell de Sant Cristòfol, la		6	
Durban i Balsareny		3	
Espígol			9
Estaràs		6	
Ferran		9	
Florejacs		13	6
Fonolles		7	6
Foradada		17	3
Freixenet, Tadió i Melià		17	3
Fals		7	6
Fonollosa		9	9
Fontanet i Puigrodon		4	6
Gramuntell		9	
Gavarra		9	
Gàver		6	

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Gra		12	
Granyena	1	17	7
Gualter		10	6
Guàrdia d'Urgell, la		9	
Guàrdia Lada, la		18	
Guàrdia Pilosa, la		6	
Guardiola, Mirambell i la Portella		11	3
Guspí		9	
Gargallà		8	3
Guissona	8	5	1
Guixés i Castelltort	1	2	7
Hostafrancs		15	
Hortonedà		3	9
Ivorra	1	17	7
Jorba	1	16	1
Joval		10	6
Llindars		5	3
Llor, el		6	9
Lloberola i Quadra de Mas d'en Forn	1	4	1
Llinars	1	16	1
Lladurs	1	2	7
Llena, la		7	6
Llobera		15	
Llanera i Sant Serni		12	
Mafet		7	6
Malacara		4	6
Malgrat		5	3
Marcovau		3	
Massoteres, Palou i Talteüll	1	19	1
Miralles		6	9
Miralpeix		4	6
Mirambell		7	6
Muller		2	3
Montclar	1	5	7
Montcortès		5	3
Montfalcó el Gros		5	3
Montfalcó Murallat		7	6
Montfar		3	9
Montlleó		6	9
Montmaneu	1	5	7
Montmagastrell		1	6
Montpalau		6	9
Manresana, la, i Mont-ros	1	2	7
Montsonís		9	
Montargull		5	3
Montodó		1	6
Montoliu		12	9
Móra, la		6	9
Morana, la		9	9
Mora Comtal i Salce?		6	

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Montmagastre	1	5	7
Montfalcó d'Agramunt		8	3
Matamargó		7	6
Madrona	1	1	10
Montpol		6	
Miravé		5	3
Molsosa, la, i Quadrells		13	6
Navès, Pegueroles i Vilardeny	1	1	10
Oliana i Anoves	3	7	7
Oliola		18	
Oluges Baixes i Altes, les		18	9
Ossó		9	
Odèn		16	6
Olius		15	9
Pelagalls i Sisteró		7	6
Pallargues, les		12	
Palau de Sanaüja		9	
Pallerols		9	
Pavia		4	6
Penelles, les		10	6
Peraltes		1	6
Peramola	3		1
Pinell		15	
Ponts	8	5	1
Pomar		6	
Portell		12	
Porquerisses		5	3
Pradell		9	9
Prats del Rei	3	16	7
Prenyanosa, la		13	6
Puelles, les		2	3
Pujalt	1		4
Puigverd	1	10	1
Pujol de Planes		11	3
Perles		10	6
Peracamps		3	
Pinós		11	3
Prades		3	9
Quadra de Flix			9
Quadra de Pradell			9
Quadra d'Aguilar, Hospital i Catlleri		6	9
Quadra d'Albareda		1	6
Quadra de Buidasacs		3	
Quadra dels Horts			9
Quadra de Linya		3	9
Quadra de Malagarriga		2	3
Quadra de Navel			9
Quadra de Sant Grau		2	3
Quadra de Sant Feliu de Lluelles		3	9
Quadra de Solé i Grifé		1	6

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Quadra de Su		2	3
Quadra de Vilaprinçó		3	9
Quadra d'Encies		1	6
Quadra de Sorribes		1	6
Quadra d'Isanta		3	
Quadra de Jovans			9
Quadra de Matadeporros			9
Rabassa, la, i Palamós		9	9
Ratera		2	3
Renant		2	3
Riudovelles		3	
Ribelles i baronia	1	8	7
Rubinat		6	
Rubió de Cervera		1	6
Rocaberti		2	3
Rocamora		3	
Rodell		1	6
Rubió d'Agramunt		7	6
Riner, Santa Susanna i Freixenet	2	2	1
Solsona	8	11	1
Segur		9	
Salsa i Augern		10	6
Sanaüja	5	15	7
Sant Antolí i Vilanova		13	6
Santa Coloma de Queralt	8	2	1
Santa Fe de Montfred			9
Santa Fe		15	
Sant Guim de la Plana		11	3
Sant Guim de la Rabassa		4	6
Sant Gallart i Figuerola		6	
Sant Martí de la Morana		6	
Sant Martí Sesgueioles	2	5	1
Sant Pere dels Arquells		7	6
Sant Pere de Boixadors i Fortesa		12	
Sant Pere del Vim		4	6
Sant Pere Sallavinera		8	3
Sedó i Ribé	1	6	4
Sentiu, la		15	
Sitges, les		3	
Sisquella, la		3	9
Sisquer i Montcalb		15	
Selvanera i Granollers		17	3
Seró		15	
Solanelles i agregats		9	9
Sant Just i Santa Maria d'Ardèvol	1	7	1
Saló, Meià i Claret dels Cavallers	1	4	1
Sorba		15	
Súria	5	12	7
Sant Climent		6	9
Sallent		3	

Ciutats i viles del Corregiment de Cervera	Lliures	Sous	Diners
Sant Llorenç de Morunys	3	17	4
Talarn			9
Tançalaporta			9
Talavera		15	
Tallada, la		6	9
Tarroja	1	10	1
Tarròs, el		6	
Torà	5	12	7
Timó		3	
Torre de Neral, la			9
Torrefeta		9	
Tossal, el		18	
Tudela		18	
Tudela i Queràs		2	3
Torruella		12	
Torrents		9	
Terrasola		9	
Timoneda		4	6
Torredenegó		4	6
Tiurana	1	10	1
Terme de Vensa			9
Terme dels Falcons		1	6
Terme del Pedrís		3	
Terme de la Pobla			9
Terme de Ponts	1	3	10
Terme de Salaverd			9
Terme de Golonor			9
Terme de Queralt de Meca			9
Terme de la Ràpita		4	6
Valldan, la		9	
Vall-Ilebrera		13	6
Vallmanya		16	6
Vergós Guerrejat		6	
Vernet		4	6
Veciana		9	
Vicfred		7	6
Vilagrasseta		13	6
Vilamajor d'Agramunt		6	
Vilamajor de Prats		2	3
Vilaplana		3	
Vilves		7	6
Viver		6	
Valldora, la	1	2	7
Vilanova de l'Aguda		16	6
Vallferosa		12	9
Veïnat de Cardona	2	17	1
Ventoses, les		7	6
Total	262	3	10

Annex 2

Biografia del marquès de Capmany. Font: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?ND CHEC=0057530. (consultat el gener de 2011)

Marià de Sabater i de Vilanova (Cervera, la Segarra, 1757 - ?, 1837). Escriptor i polític. Primer marquès de Capmany (1798). Fill i hereu d'Ignasi de Sabater i d'Oriol, senyor de Vergós Guerejat, Queraltill, la Rabassa, Palamós, l'Astor, Durban i Balsareny de Segarra, i d'Anna Manuela de Vilanova i de Roset, baronessa de Capmany. Durant la Guerra del Francès, presidí la Junta de Defensa de Cervera (d'on fou regidor perpetu) i fou governador del corregiment. Publicà, anònimament, *Converses tingudes entre dos honrats pagesos catalans... sobre los sucesos més importants de la defensa de Catalunya*, que fou reeditada diverses vegades. També publicà *Breu resumen de la historia del Santo Misterio de Cervera*. Deixà inèdites unes *Noticias históricas de la fidelísima ciudad de Cervera*.

Annex 3

Llista dels administradors de les capitals de marca. Font: Arxiu Comarcal de la Segarra, Corregiment (1809-1811), *Cartes, veredes, bans i comunicats*, Top. 2, Codi unitat instal·lació: 7.

Marques	Administrador
Cervera	Magí Vidal
Solsona	Jaume Corominas
Cardona	Magí Casals
Sanaüja	Marià Castellà i Jolonch
Calaf	Jaume Mensa
Guissona	Ramon Guim de Vicfred
Torà	Josep Esteve i Soler
Oliana	Josep Escaler
Peramola	Joan Ribera
St. Llorenç de M.	Domènec Pujol
Agramunt	Ramon Cluet
Ponts	Josep Forn del Mas de l'Albardaner
Anglesola	Dr. Jaume Binefa
Sta. Coloma de Q.	Josep Soler i Calbet
Copons	Josep Segarra i Liró

Annex 4

Llistat de comissionats de la Junta Corregimental de Cervera per recollir els donatius

(1808-1809). Font: Arxiu Comarcal de la Segarra, Fons del Corregiment de Cervera, Administració General: Junta Corregimental, *Actes 1808-1811*, Llig.1, Top.1, Codi unitat instal·lació: 1.

Marca	Comissionats
Cervera	Dr. Antoni Vall, prevere Ramon Castells Antoni Boldú Gil Rossinés
Solsona	Josep Blanch, prevere i canonge Ramon Bordons
Agramunt	Joan Viladot, prevere Jeroni Balagué
Cardona	Lorenzo Ortiz de Zara, abat Manel Franch
Calaf	Martí Pujolar, prior Francesc Torrescasana i Puig
Guissona	Dr. Armengol Berga, canonge Francesc Antoni Sangés
Torà	Miquel Garriga, prevere Francesc Furtegueres
Ponts	Rafael Salses, paborde ²⁸ Antoni de Puig
Copons	Rector de la parròquia Josep Carbonell i Casas
Sta. Coloma Q.	Pau Viladomí, prior Josep Morera i Alemany
Oliana	Magi de l'Ascensió, capellà escolapi Dr. Josep Coma
Peramola	Marià Garcia, rector Joan Ribera i Puig
Sanaüja	Francesc Semino, vicari Francesc Rovira
St. Llorenç M.	Francesc Sangrà, rector Joan Llobet i Vidal
Anglesola	Ramon Canals, rector Baptista Clavé

²⁸ El paborde era l'administrador general o preposit del capítol (arquebisbat). Era un canonge nomenat per l'arquebisbe per a representar-lo en la jurisdicció criminal o civil sobre els habitants d'una vila. Freqüentment eren dotze i tenien el nom de cadascun dels mesos de l'any. Cada paborde cobrava les rendes dels béns que li eren assignats i tenia l'obligació de mantenir els canonges durant el mes que li corresponia.

Annex 5

Carta escrita a la vila d'Anglesola el 3 de juliol de 1810, dirigida a la Junta Corregimental de Cervera, concretament a la Junta del Vintè establerta a Solsona. Font: Arxiu Comarcal de la Segarra, Corregiment (1809-1811), *Cartes, veredes, bans i comunicats*, Top. 2, Codi unitat instal·lació: 7.

Comisión del Veinteno

Las continuas incursiones de los enemigos por este llano de Urgel; el haber venido muchas veces a esta villa para exigir las crueles e insoportables contribuciones que nos han impuesto y el preguntar a menudo si los de Cervera nos pedían algo, amenazando de muerte e incendio de la casa al que por cualquier título recaude, o enviase, cosa alguna a dicha ciudad, o al Ejército español, ha movido a esta Junta el resolver no hacer gestión alguna para el cobro del referido Veinteno. Teniendo por cierto de que a más de que esta recaudación, sería proporcionar al enemigo una más fácil extracción de los granos de esta villa, comprometería y sacrificaría inútilmente a cualquiera que los recogiese, no faltando en todas partes quien por temor o por malicia, avisa a los franceses de cuanto pasa.

Habían ya resuelto algunos vocales de la Junta dar parte a V. S. de todo lo expuesto, pero la emigración de la mayor parte de ellos y la presencia del Enemigo los detuvo.

Espera esta Junta que V. S. se hará cargo de la triste situación en que se halla esta infeliz villa agonizando continuamente, y reducida a la última miseria por el saqueo y exacciones del Enemigo, y que su alta penetración dará una justa providencia a fin de que no quede inútilmente comprometido el honor de esta Junta, ni sus vocales expuestos a la tiranía de nuestro capital enemigo.

Dios guarde a V. S. muchos años.

Anglesola 3 Julio de 1810.

Josep Ferrer, Ecónomo

Simó Pons, Baile

Francesc Gassol, Vocal

Dr. Ramon Colom i Romeu, Vocal

Antoni Mestres, Sindico Personero

De acuerdo de la Junta subalterna de esta villa, Josep Torrent i Oliva, Secretario

Annex 6

Resguard d'entrega de documentació dels diferents pobles de les marques²⁹ (febrer 1811). Font: Arxiu Comarcal de la Segarra, Corregiment (1809-1811), *Cartes, veredes, bans i comunicats*, Top. 2, Codi unitat instal·lació: 7.

Marca de Solsona

Solsona – Jaume Navarro, batlle Episcopal, i Joan Balius, regent batllia ducal
Besora – Ramon Ribera
Castellvell – Anton Jilabets, batlle
Clarà – Miquel Solà, batlle
Castellar – Ramon Vilatova, batlle
Canalda – Francesc Solà, regidor
Joval – Domènec Farré, batlle
Lladurs – Miquel Vila, batlle
Llobera – Josep Sacanell, regidor
Odèn – Josep Llana, batlle
Pinell – Joan Folch, batlle
Peracamps – Josep Colell, batlle
Quadra d'Isanta – Miquel Muntada, batlle
Terrasola – Jaume Bric, regidor

Marca de Copons

Copons – Damià Rodon, secretari

Marca d'Oliana

Alinyà – Joan Farran, regidor menor
Clua, Aguilar i Castellnou – Pau Viladrich, regidor
Carreu – Jaume Joan Roca, batlle
la Donzell de St. Cristòfol i Peracolls – Josep Ponsarnau, batlle
Peramola – Ramon Vilà, batlle
Baronia de Rialb – Anton Bertant, comissionat

Marca de Sant Llorenç de Morunys

Sant Llorenç – Francesc Colilles, regidor
la Corriu – Josep Canal, regidor
la Coma i la Pedra – Miquel Pujol, batlle
Quadra d'Ensies – Nicet Casals, batlle
Sisquer i Montcalb – Esteve Serra, regidor

Marca de Sanaüja

Palou de Sanaüja – Marià Solà, batlle
Ribelles – Bonaventura Soler, batlle
Sallent – Pere Vilaseca, batlle
Sant Climent – Joan Vilanova
Selvanera i Granollers – Jaume Condal, regidor
Vilanova de l'Aguda – Ramon Bernaus, regidor

²⁹ En aquestes llistes no apareixen tots els pobles de les marques, perquè els receptors de la documentació, en molts casos, no van signar el document, sinó que tan sols van posar la data, mentre que en alguns altres la signatura és intel·ligible.